

Skolen kan bidra i den kommunale planprosessen

Barn og unge er ofte de mest aktive brukerne av lokalmiljøet og kan ha mange og gode synspunkter på hvordan både skolegården, skoleveien og nærmiljøet bør være. Plan- og bygningsloven gir barn og unge rett til å delta når planer skal legges. Skolen kan gjennom sin miljøundervisning legge til rette for medvirkning slik at elevenes synspunkter på utformingen av eget nærmiljø kommer fram i planleggingen. På den måten kan elevene få nyttig kunnskap om kommunens planer og planprosesser og samtidig påvirke utformingen av eget nærmiljø.

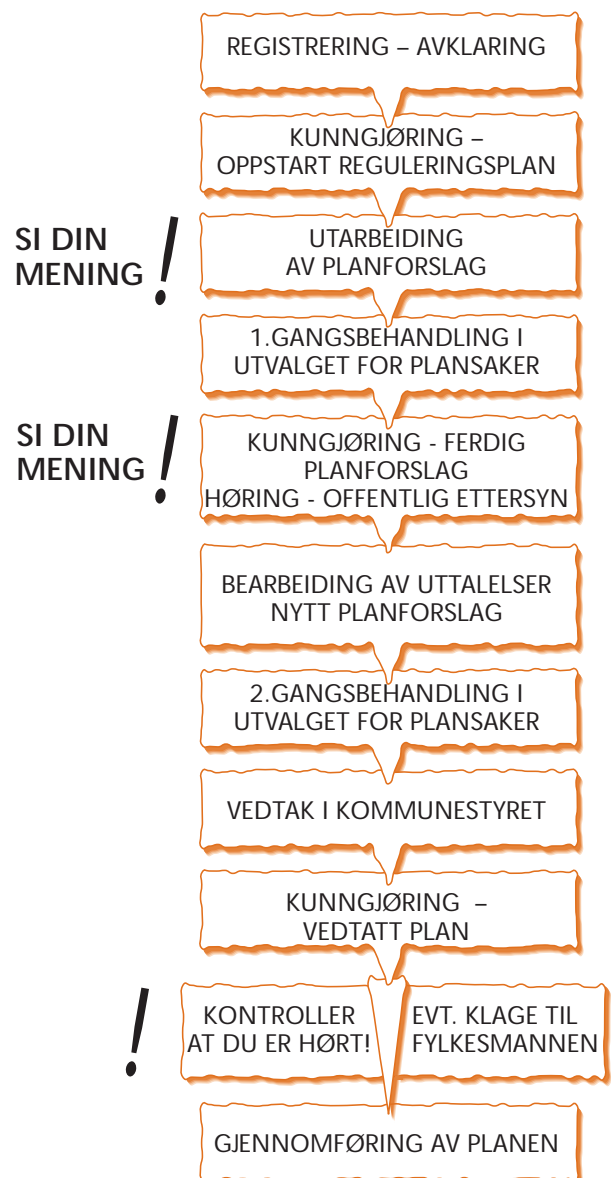
Saksgangen i en planprosess

For å kunne delta aktivt i kommunens planlegging av et område er det nødvendig å ha kjennskap til hvordan arbeidet er lagt opp. Kommunens arealplanlegging følger en oppsatt mal for planarbeidet som er regulert av bestemmelsene i plan- og bygningsloven. Prosessen varierer noe, avhengig av plantype. Mest omfattende er planprosessen når det er hele kommuneplanen som skal utarbeides eller revideres, mens den er noe mer oversiktlig når det gjelder en reguleringsplan eller bebyggelsesplan for et mindre område i kommunen.

Arbeidet med en reguleringsplan kan deles inn i disse fasene:

- **Avklaring og registrering:** Planarbeidet starter med en avklaring i forhold til eksisterende planer (for eksempel om påtenkt arealbruk er i samsvar med godkjente planer) og om det er særlige hensyn som skal ivaretas (for eksempel barns interesser eller om området har spesielle naturverdier eller kulturminner).
- **Forhåndsvarsling:** Oppstart av reguleringsplanarbeid for et område skal varsles gjennom annonser i avisene. I tillegg kan berørte grunneiere og beboere i området kontaktes direkte. Det blir satt en rimelig frist for å uttale seg.
- **Utarbeiding av planforslag:** I starten av planarbeidet skal kommunen samle inn opplysninger fra alle aktuelle parter og av-

SAKSGANG FOR REGULERINGSPLANER

klare interessemotsetninger mellom ulike grupper i området, for eksempel mellom utbyggings- og verneinteresser eller mellom ulike brukergrupper. Man henter inn opplysninger om eksisterende arealbruk før den planlagte arealbruken blir tegnet på et egnet kart. For dem som har interesser i området, er det viktig å komme med synspunkter slik at disse kan bli vurdert tidlig i planarbeidet. Berørte parter kan også fremme egne alternative forslag.

- **Førstegangsbehandling i planutvalget:** Planforslaget blir lagt fram for kommunens faste utvalg i plansaker. Dersom utvalget godkjenner planen, blir den sendt ut til offentlig ettersyn.
- **Offentlig ettersyn:** Dette er betegnelsen på en høringsprosess der parter som er berørt av planforslaget, får rett til å uttale seg. I tillegg kan planen legges ut til allment gjennomsyn, dvs. at planene kan vises fram på offentlig sted, for eksempel i rådhuset eller på biblioteket. På dette tidspunktet er det også viktig å komme med synspunkter og alternative forslag.
- **Bearbeiding av planforslag:** Etter at høringsfristen er ute, samler kommunen de innkomne uttalelsene og korrigerer planen. Noen endringsforslag blir innarbeidet i planen, mens andre ikke blir tatt hensyn til.
- **Andregangsbehandling i planutvalget:** Planutvalget får planen til ny behandling. Hvis endringene i planforslaget har vært store og kontroversielle, kan utvalget vedta nytt offentlig ettersyn. Hvis det ikke er tilfellet, går planen til godkjenning.
- **Vedtak i kommunestyret:** Etter andregangsbehandling i planutvalget skal planforslaget behandles i formannskapet før endelig vedtak fattes i kommunestyret.
- **Gjennomføring av planen:** Når planen er vedtatt, kan den settes ut i livet.

Dersom Fylkesmannen eller fylkeskommunen mener at nasjonale eller viktige regionale interesser ikke er godt nok ivaretatt i planen, kan de avgi såkalt innsigelse til planen. Det innebærer

at kommunen ikke kan godkjenne planen selv før de har endret planen. Det kan være grunn til innsigelse dersom de rikspolitiske retningslinjene for barn og unges interesser ikke er ivaretatt i planen.

Rett til medvirkning i planprosessen

Ved planlegging og regulering av et område setter plan- og bygningsloven krav til at kommunen skal legge til rette for aktiv medvirkning fra dem som bor i området eller driver næringsvirksomhet der. Medvirkning er en demokratisk rett som skal sikre folks innflytelse på egen livssituasjon og eget nærmiljø. Både enkeltpersoner og organisasjoner kan inviteres til å delta i planleggingen. Det skjer gjerne i begynnelsen av planarbeidet og når planforslaget blir sendt ut til høring. Skal man få gjennomslag for sitt syn, er det ofte bedre å komme med forslag tidlig i planprosessen enn å protestere i etterkant når planen er vedtatt.

Medvirkning kan skje via lokale organisasjoner, på møter med kommunen eller ved å fremme sine synspunkter gjennom for eksempel brev til kommunen eller leserinnlegg i avisa. Grunneiere, organisasjoner og enkeltpersoner kan også utarbeide alternative planer i tillegg til å komme med uttalelser når kommunens planforslag er på høring. Selv om kommunen skal legge til rette for medvirkning, viser det seg ofte i praksis at man selv må ta initiativ og være aktiv for å bli hørt.

Skolen kan delta i planprosessen

Skolen er ikke en formell høringsinstans som får tilsendt kommunale planer, men de har uttalerett på lik linje med alle andre og kan blant annet si sin mening når kommunens planer er på høring. Skolen kan også selv ta initiativ overfor kommunen ved å foreslå omregulering av et allerede planlagt område eller ved å oppfordre kommunen til å starte planlegging av et uregulert område. Skolen kan også informere om sine interesser slik at dette kan komme med i en senere plansak.

For skolen er det naturlig å ta utgangspunkt i elevenes skolevei og arealbruken i skolens nærmiljø. Ofte finnes det flere områder nær skolen som er i bruk i undervisningssammenheng. Mange kommuner er i gang med å registrere slike undervisningsområder i samarbeid med skolene. Skolen kan også på eget initiativ lage en oversikt over disse områdene og be om at det blir tatt hensyn til disse undervisningsarealene i framtidige planer, eller at de sikres i en juridisk bindende plan.

Gjennom skolens arbeid med planlegging er det mulig å foreslå at områder blir regulert enten til friområder for lek og undervisning eller til spesialområder for naturvern eller kulturminnevern. Med teknisk etat eller parketat i kommunen kan skolen dessuten ta opp saker som angår tilrettelegging av områder i nærmiljøet. Her kan elevene selv også delta i planlegging og gjennomføring av tiltak, for eksempel opprusting av skolegård eller lekeplass, rydding og merking av turstier.

Elevene kan få kunnskap om planer og erfaring i å planlegge et område, uten at dette nødvendigvis knyttes til noen aktuell plansak i kommunen. Klassen kan for eksempel velge seg et område i nærheten av skolen, undersøke arealbruken før og nå og utarbeide forslag til hvordan de ønsker at området skal se ut i framtida.

Dersom skolen har laget en plan for framtidig bruk eller utforming av et område, som de ønsker å legge fram for kommunen, kan skolens synspunkter og planer presenteres på flere måter. En måte er å ta direkte kontakt med ansatte i kommunen som kan ha innflytelse på kommunens planlegging, for eksempel barnerepresentanten, miljøvernlederen eller kommuneplanleggeren, eller med representanter for politiske partier som sitter i kommunestyret. På den måten kan skolens forslag bli fulgt opp i det ordinære plansystemet.

Elevene kan også skrive brev til kommunen eller leserinnlegg i lokalavisa. I tillegg til skriftlige innspill kan elevene lage tegninger og modeller som viser hvordan de vil at det aktuelle området

skal bli. Dersom skolen vil lage sitt eget planforslag som et kommuneplankart eller reguleringsplankart, bør de velge standard farger og symbolbruk på kartet som samsvarer med dem som blir brukt i den kommunale planleggingen. Andre muligheter er å arrangere åpne dager eller utstillinger der aktuelle etater i kommunen og andre berørte parter som for eksempel grunneiere eller lokale organisasjoner blir invitert til diskusjon. Dersom elevene arbeider med en aktuell plansak, gjelder det å følge med i lokalpressen og sende inn skolens uttalelse og planforslag når kommunens forslag er ute på høring.

At elevenes engasjement gir resultater, viser disse to eksemplene:

Iglemyra er reddet!

Tre skoler i Sandnes kommune i Rogaland med Iglemyr skole i spissen engasjerte seg for å ta vare på restene av et myrområde nær skolene og vant fram! I kommunes planer var Iglemyra regulert til parkeringsplass for et idrettsanlegg. Ble utbyggingen gjennomført, ville de tre skolene miste et viktig naturområde og uteklasserom. Iglemyr skole tok initiativ til å få dokumentert de naturfaglige verdiene i myrområdet, og det ble satt i gang en dialog med kommunale myndigheter. Planene til skolen ble presentert i møter mellom skolen og kommunen, og mellom skolen og foreldrene. Etter en to år lang prosess vedtok bystyret i 1994 at myra skulle reguleres til friareal med formål undervisning. Dette var første gang et område i kommunen fikk denne reguleringsbestemmelsen. Høsten 1996 ble området offisielt åpnet av ordføreren. Da hadde også parketaten i kommunen vært i aksjon for å restaurere myra og gjenskape dammen som var blitt borte. Restaureringen skjedde i samarbeid med skolene, som ved åpningen satte ut de første iglene og den første froskeyngelen i dammen.

Flisa-elevene vil være med!

Elevene ved Sønsterud skole i Åsnes kommune i Hedmark deltok i 1993 i prosjektet «Vi vil også være med! Barn som deltakere i arealplan-

legging». Dette innebar at skolen ble utpekt som høringsinstans ved planleggingen av et friområde ved Flisa-elva. Kommunen fikk i oppgave å gjøre informasjon tilgjengelig slik at elevene kunne forstå og ta stilling til innholdet i planen. Barna brukte klasseråd til å bestemme hvilke deler av planen de skulle ta for seg. Deretter delte de seg i grupper som utarbeidet forslag til hvordan de ville at området skulle

bli. Skolens forslag ble sendt til kommunen, og det ble arrangert befarings med teknisk etat. Elevene arbeidet videre med høringsuttalelsen og holdt et forberedt innlegg for formannskapet. Resultatet var at planen ble vedtatt med de endringene som elevene foreslo.

(Se også eksempler i artikkelen «Vassdragsplanlegging» i Vann-permen.)

Ordforklaringer

Egengodkjenning

Når kommunen vedtar en arealplan som er rettslig bindende uten at det er fremmet innsigelse mot planen.

Innsigelse

Når statlig fagmyndighet eller fylkeskommunen nekter kommunen å egengodkjenne en arealplan. Dette skjer når nasjonale eller regionale hensyn er i konflikt med kommunens vedtak. I slike tilfeller er det Miljøverndepartementet som bestemmer om planen skal godkjennes.

Klage

Er en uenig i et vedtak kommunestyret eller kommunens faste planutvalg har gjort etter plan- og bygningsloven, kan en vanligvis klage til Fylkesmannen.

Kunngjøring

Offentlig annonsering av at planarbeid som skal føre fram til ny eller revidert reguleringsplan/bebyggelsesplan, blir satt i gang.

Nabovarsel

En skriftlig melding til naboer om at det for eksempel blir søkt om tillatelse til et byggearbeid, slik at naboene kan komme med merknader.

Offentlig ettersyn

Når utkast til planer blir lagt fram offentlig slik at alle interesserte får anledning til å uttale seg.

Les mer andre steder

Natur i nærmiljøet.

Miljøverndepartementet/Norges Velforbund 1988.

Kokebok i folkelig planlegging.

Miljøverndepartementet 1987 (revidert 1992).

Deltakelse og innflytelse.

Om medvirkning i kommunal planlegging.

Miljøverndepartementet 1991.

Fra plan til grønn virkelighet,

– med reguleringsplanen som verktøy.

Miljøverndepartementet 1991.

Håndbok i arealplanlegging for lokallag.

Friluftslivets fellesorganisasjon 1992.

Ditt nærmiljø – vår klode.

En lære- og aktivitetspakke om kulturlandskap, nærmiljø og planlegging. Statens utdanningskontor i Telemark/ Fylkesmannen i Telemark 1991.

Kommuneplanens arealdel.

Veileder T-1127. Miljøverndepartementet 1996.

Reguleringsplan og bebyggelsesplan.

Veileder T-1128. Miljøverndepartementet 1996.